

UNIVERSITY OF CAMBRIDGE INTERNATIONAL EXAMINATIONS
International General Certificate of Secondary Education

FIRST LANGUAGE TURKISH

0513/01

May/June 2010

Paper 1 Reading

2 hours

Additional Materials: Answer Booklet/Paper

READ THESE INSTRUCTIONS FIRST

If you have been given an Answer Booklet, follow the instructions on the front cover of the Booklet.

Write your Centre number, candidate number and name on all the work you hand in.

Write in dark blue or black pen.

Do not use staples, paper clips, highlighters, glue or correction fluid.

Answer **all** questions.

The number of marks is given in brackets [] at the end of each question or part question.

At the end of the examination, fasten all your work securely together.

ÖNCE BU YÖNERGEYİ OKUYUNUZ

Eğer size bir Cevap Kitapçığı verilmişse, kitapçığın ön kapağındaki yönergeyi uygulayınız.

Teslim ettiğiniz kağıtların hepsinin üstüne Sınav Merkezinizin numarasını, aday numaranızı ve isminizi yazınız.

Koyu mavi ya da siyah mürekkepli kalem/tükenmez kullanınız.

Tel zimba, ataş, fosforlu kalem, yapıştırıcı ve sıvı yazı düzeltici kullanmayınız.

Bütün soruları cevaplandırınız.

Her soru ya da alt sorunun not değeri sorunun sonunda köşeli parantez [] içinde verilmiştir.

Sınavın sonunda bütün kağıtlarınızı sıkıca birbirine tutturunuz.

This document consists of **6** printed pages and **2** blank pages.

Önce **Metin A**'yı, daha sonra da **Metin B** genel başlığı altındaki iki yazıyı dikkatle okuyup cevaplayınız.

METİN A

HAYVANLARA VE ÇEVREYE SAYGI

Ülkemizde 2004 yılında kabul edilen Hayvanları Koruma Kanunu, birinci maddesinde amacını şöyle tarif eder: "... hayvanların rahat yaşamlarını ve hayvanlara iyi ve uygun muamele edilmesini temin etmek, hayvanların acı, ıstırap ve eziyet çekmelerine karşı en iyi şekilde korunmalarını, her türlü mağduriyetlerinin önlenmesini sağlamak...." Bu kanun yabani hayvanları, evcil hayvanları, barınacak yeri olmayan, güçten düşmüş, çeşitli nedenlerle fiziki olarak iş yapabilme yeteneğini kaybetmiş binek ve yük hayvanlarını, insan tarafından özellikle evde, işyerlerinde ya da arazisinde özel zevk ve refakat amacıyla muhafaza edilen veya edilmesi tasarlanan, bakımı ve sorumluluğu sahiplerince üstlenilen ev ve süs hayvanlarını, deneylerde kullanılan hayvanları ve gıda amaçlı kesimi yapılan hayvanları kapsar. Dünyada hayvanları koruma kanunlarının öncüsü UNESCO'nun ilk olarak 1978 de ilan edip 1990 da iyileştirdiği **Hayvan Hakları Evrensel Bildirisidir**. Bu bildirin baş kısmında şöyle bir ifade yer alır "insanların hayvanlara saygı göstermesinin insanların birbirlerine saygı göstermesinden farklı düşünülmemeyeceği göz önüne alınarak" Milletinin barış içinde özgürce yaşama savaşını şiddete karşı tutumuyla kazandığı için dünyanın en çok saygı duyulan liderlerinden olan Mahatma Gandhi de, hayvanlara davranış biçimimizin, bizden farklı olanlara karşı ne derece **empati** * gösterebileceğimizin göstergesi olduğunu söylemiştir.

Aslında insanoğlu yalnızca hayvanlara değil tüm çevreye saygısız davranmıştır. Hava ve su kirliliğini ciddiye almamış, ormanlar, sahiller ve denizlerin yağmalanmasını engellememiş, kendi rahatı için uyguladığı politikalar, bir çok hayvan ve bitki türünün yok olmasına neden olmuştur. Ancak bu gidişe artık bir son vermek isteyen doğa ve hayvanseverler gelecek nesillere geniş bir bitki ve hayvan yelpazesi, temiz hava ve temiz su miras bırakabilmek için ulusal ve uluslararası sivil toplum örgütleri oluşturmakta, gerekli yasaların çıkması ve bu yasaların uygulanması için yoğun çaba harcamaktadır.

Hayvanları koruma kanunları bütün hayvanları kapsasa da bu konu çoğumuzun gündemine sahipsiz kalmış kedi, köpek gibi ev hayvanları ve insana gıda olan hayvanlar yoluyla girer. "Beni evine götür!" bakışlarıyla bir köşeden karşımıza çıkan bir yavru kedi, ya da hayatı oyundan ibaret sanan bir şişko köpekçik görünce oracıkta takılıp kalmaz mıyız? İyi pişmiş bir kalem pirzolaı iştahla ağızımıza atarken onun bir kuzucuğun kaburgası olduğunu unutmaya çalışmaz mıyız? Hiç unutamayanlarımız zaten "vejetaryen/etyemez" olurlar. Ancak bizler bütün sahipsiz hayvanları evlerimize götüremeyeceğimiz için onları 'kısırlaştırmaya' hakkımız olup olmadığını tartışırken, kimi insanlar bu hayvanlara haşşere muamelesi yapıyor, hatta avlanmalarına izin verilmesini bile savunuyorlar. Neyse ki hayvan ve çevre koruma örgütleri seslerini artık o kadar güçlü çıkarıyorlar ki hayvan haklarının insan haklarından daha iyi savunulduğunu iddia edenler bile var.

Keşke durum böyle olsa! Ne yazık ki hâlâ vahşi hayvanların doğal çevrelerinin yok edilerek soylarının tüketildiği, evcil hayvanların günlerce dükkan vitrinlerinde küçücük kafelerde beklemeye mahkum edildiği, hatta bunlardan bazılarının daha sonra sahipleri tarafından terk edilerek açlık ve sefalet içinde öldükleri inkar edilemez. Hâlâ kazların boğazına tüp sokup, onları zorla aşırı besleyip şişirerek pahalı restoranlarda sofralara daha "lezzetli" kaz ciğeri getiriyorlar. Hâlâ normal olarak 85 günde belli bir kiloya gelebilecek olan piliçlere büyümeyi hızlandıran hormonları pompalayıp aynı kiloya 45 günde ulaşıyorlar. Tabii hayvanın bu hıza yetişemeyen kemikleri, kalbi ve ciğerleri yüzünden yaşadığı acı bu zalimlerin umurunda değil. Ne de olsa onlar yalnızca hayvan!!! Oysa yalnızca insanlara özgü diye düşündüğümüz duygu ve davranışların çoğu hayvanlar için de geçerli. Örneğin birçok hayvan türünün uzun süreli akrabalık bağları yaşadığını biliyoruz. Orangutan anneler yavrularıyla 8-10 yıl kalıyor, ayrıldıktan sonra da ilişkilerini sürdürüyorlar. Şempanze, kurt, fil gibi daha sosyal hayvanlar çapraşık ilişkiler üzerine kurulmuş geniş aileler halinde yaşıyorlar. Kalahari çölündeki **mirketlerin** ** aile üyelerinden hasta ya da yaralı olanların yalnız ölmesine izin vermeyerek kendi hayatlarını tehlikeye attıkları biliniyor. Jane Goodall'un sağlıklı 8 yaşındaki şempanze Flint'in, annesi Flo'nun ölümünden yalnızca üç hafta sonra öldüğünü anlatan raporu, hayvanların da "keder"den ölebileceğini gösteriyor. Son araştırmalar hayvanların "hile" yapabildiklerini, kendi "haritalarını" oluşturduklarını, sembol tanıdıklarını ve

“konuştuklarını” kanıtlıyor. “Kuş beyinli” deyimiyle onları aşağılıyoruz ama örneğin tavuklar, diğer tavuğları tanıyabildiklerini, çıkardıkları 25 civarında değişik sesle aralarında iletişim kurduklarını, çevrelerinde bir süre gördükleri cisimleri tanıyıp alıştıklarını ve o nesnelere çevrelerinden yok olduklarında onları aradıklarını biliyoruz. Acaba kim daha layık böyle aşağılayıcı yakıştırmalara? Kuşlar mı, aramızdan bazıları mı?

Doğa ve hayvanseverler açısından bu sorunun cevabı çok açık ama bakın üç ünlü insan bizim düşüncelerimizi nasıl da çarpıcı sözlerle yansıtmışlar. Aktris ve milletvekili Glenda Jackson insanların gösteriş duygularını tatmin etmek için hayvanları kullanması ile ilgili olarak şöyle söylemiş: “Dünyada minkten başka hiç kimsenin bir mink kürke ihtiyacı yoktur.”

Avcıların, öldürdükleri hayvanların da kendileri kadar yaşamaya hakları olduğu gerçeğini göz ardı edip, sözde ‘başarıları’ ile nasıl böbürlendiklerini bilirsiniz. Avda, insan ve avladığı hayvanın koşullarındaki eşitsizliği düşününce ünlü oyun yazarı William S. Gilbert’in “Geyiklerin de tüfeği olsaydı geyik avı spor olarak kabul edilebilirdi.” şeklindeki sözlerine katılmamak mümkün mü?

Son olarak 79. Oscar Ödül Töreni’ni de sunduğu için hatırlayabileceğiniz, aktris, komedyen Ellen DeGeneres’in şu sözlerine ne dersiniz? “İnsanlara neden duvarlarına geyik kafası astıklarını soruyorum. Çok güzel bir hayvan olduğu için diyorlar. Bence annem de güzel ama ben onun fotoğraflarını asıyorum.”

- * Empati, bir kişinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakması, o kişinin duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi süreci
- ** Mirketler, 30 cm boylarında, aralarında iş bölümü yapan ve yuvalarının güvenliğini sağlamak için arka ayaklarının üzerine dimdik oturup etrafı gözetleme, düşmanlarını kollamalarıyla dikkati çeken hayvanlardır.

METİN B

Aşağıdaki yazılar HAYTAP - Hayvan Hakları Federasyonu örün (web) sitesinde yazan Sayın Bekir Coşkun'un köşesinden alınmıştır.

BİR ÇOCUK BİR KÖPEK... / Bekir Coşkun

Muhtemelen bu yazı yazıldığı saatlerde ayrılan, biri çocuk, öbürü köpek iki dostun öyküsüdür bu:

Ege henüz doğmadan, babası-annesi Buddy'yi almışlardı.

Eş-dost "Çocuk doğacak, köpeği verin." diyordu. Ancak Tütüncü çiftinin doktorları, "Sağlığına en düşkün Avrupalıların evlerinde, çocuklar ile köpekler-kediler birlikte büyürler. Bizde çocuk hastalıkları ve kayıplar çok yüksektir, oralarda sıfır. Tam tersine Batılılar gibi çocuğunuza sevgiyi-dostluğu-sorumluluğu köpeği ile öğretin" diyordu.

Öyle yaptılar.

Ege ile Buddy birlikte büyüdüler.

Ege, Buddy'nin sırtına tutuna tutuna, tüyelerine yapışa yapışa yürümeyi öğrendi.

Babaları Raşit'in yolunu birlikte beklediler.

Anneleri Aysun'un canını birlikte sıkıp, kavanozları birlikte devirip, sonra onun dizlerinde birlikte uyukladılar.

*

Ege büyüdü.

Ama Buddy yaşlanmıştı ve hastaydı, arka ayakları artık tutmuyor, yürümekte zorluk çekiyordu.

Bu sefer Ege onu yürütmeye başlamıştı.

Onu sevdiği köşelere taşıyor, yemeğini yerken, suyunu içerken destek oluyor, dostunu asla yalnız bırakmıyordu.

Bundan birkaç gün önce Buddy ağırlaştı.

Muhtemelen bu yazı yazıldığı saatlerde ayrıldılar. Buddy son kez baktı Ege'ye her şey için teşekkür ederek... Ve Ege dostunun başını okşayarak, gizli gizli ağlayarak uğurladı köpeğini.

*

Öğretmeni benimle röportaj yapma görevi verdiğinde, elinde bir demet çiçekle tanıdım Ege'yi.

O zeki, kararlı, renkli bakışlarını, köpeğinin adı geçince dolan gözlerini hiç unutmayacağım.

O belki yarın doktor, yargıç, mühendis olacak...

Belki kaymakam, vali, belediye başkanı...

Belki bir işadamı, belki başka bir şey...

Ama ne olursa olsun, yüreğinde sevgi, dostluk, merhamet olacak. Yaşam hakkı onun için her zaman kutsal sayılacak.

Sorumluluk duygusu asla eksik olmayacak Ege'nin yüreğinden.

Köpek dostundan öğrendiği; dayanışma ve güçsüze el uzatma gibi yüce duyguları olacak.

Yakında gözyaşlarını silecek, yanında her zaman Buddy'sini hissederek iyi insanların gururuyla yürüyecek Ege...

GÖLÜ ARAYAN KUŞLAR... / Bekir Coşkun

Gölü arayan kuşları ben Seyfe Gölü'nde görmüştüm, bu köşeden hatırlar mısınız: *

"O sabah uzun bir yoldan geldiler, her sene yuvalarını yapıp yavrularını büyüttükleri göle doğru şarkılarını söyleye söyleye alçaldılar.

Gölün üzerine vardıklarında orkestra şefi 'sus' işareti vermiş gibi bir anda sustular.

Orada göl yoktu çünkü. Gelen düzenli kuş grupları bir anda karıştı.

Şaşkındılar, ne yapacaklarını bilemediler.

Çığılıklar ata ata gölün boş çukurunun üzerinde dönmeye başladılar.

Ve gittiler...."

Dünkü Hürriyet'in 7'nci sayfasında Akşehir Gölü'nün hazin sonunu anlatan "Kuşlar göllerini arıyor" haberini okudumca o vazıyı hatırladım

Doğanın yasaları vardır.

Asla değiştiremeyeceğimiz, kaçınılmaz yasalar.

Doğa, kendisini sevenle dosttur. En basitinden deneyin isterseniz; iki çiçekten birisine su verin ve o size bir taze çiçekle teşekkür ettiğinde görürsünüz yasayı.

Bir "ödül yasası"dır bu...

Kirletilen denizler balığınızı keser, arıları yok ederseniz meyve vermez elma ağacı.

"Ceza yasaları" vardır doğanın.

Tilkileri öldürdüğünüzde fareler, kirpileri öldürdüğünüzde yılanlar, kırlangıçları balkon duvarlarından kovaladığınızda sivrisinekler infazınızı yaparlar.**

1960'tan sonra sulak alanlar kurutulmaya başlandı. sazlıklar, sulaklar kanallarla kurutulup yerleri köylülere "tarla" olarak dağıtıldı.

Fabrikaların yağlı-paslı atıkları nehirlere, kentlerin kanalizasyonları denizlere çoktan bağlanmıştı.

Şimdi?..

Şimdi insanın suyu yok...

Doğanın ceza yasasıdır bu.

Kentlerde su biterken, dört bir yandan yurdun kuruduğu haberleri geliyor. İnsanlar o kuş sürüleri gibi şaşkın.

Göçmen kuşlar gittiler, siz nereye gideceksiniz?

* Yazar, insanların ekosistemi iyi anlayamadıkları için kuruyan bir göl hakkında daha önce yazdığı bir yazıya değiniyor.

** infaz, bir kararı, bir yargıyı yerine getirme

- 1 Aşağıdaki soruları Metin A'daki bilgileri kullanarak yanıtlayınız. **Yanıtlarınızda metin aktarma yapmayıp kendi özgün anlatımınızı kullanmaya özen gösterin.** Yanıtlarınızın bakımından toplam 20 puan, yazma becerisi bakımından 5 puan içinde değerlendirilecektir.
- (a) Evrensel Hayvan Hakları Bildirisinin hayvanlara saygı konusundaki tutumu nedir? [4]
- (b) Mahatma Gandhi'nin insan hayvan ilişkisi konusundaki sözleriyle ne anlatmak istediğini açıklayınız. [2]
- (c) Metinde "kısırlaştırma" tartışması çevresinde ortaya çıkan üç farklı görüşü özetleyiniz. [3]
- (d) Üçüncü paragrafı okuyup yazarın kendisinin de hayvanları çok sevdiğini kanıtlayan iki ifade bulunuz ve bu ifadelerin yazarın duygularını nasıl yansıttığını açıklayınız. [4]
- (e) Bazı kişiler hayvan ve çevre örgütlerinin etkin çabalarını nasıl eleştiriyorlar? [1]
- (f) Yazara göre hayvanları korumayla ilgili çabaların yeterli olduğu söylenebilir mi? Cevabınızı metinden iki örnekle destekleyiniz. [2]
- (g) Metin A'daki örneklere dayanarak yalnızca insanlara özgü olduğu düşünülen bazı duygu ya da davranışların hayvanlarda da olduğunu kanıtlayan üç örnek veriniz. [3]
- (h) Elen DeGeneres'in Metin A'nın sonunda yer alan sözlerini açıklayınız. [3]
- 2 Hayvanlara ve çevreye saygı konusunu işleyen **Metin A** ve **Metin B'nin** (Bekir Coşkun'un yazıları) 200-250 sözcüklük **ortak** bir **özetini yazınız**. Özetinizde kendi özgün anlatımınızı kullanmaya özen gösteriniz. [25]

[15 puan: Özetin içeriği]

[5 puan: biçim/üslup ve organizasyon]

[5 puan: dil bilgisi]

7
BLANK PAGE

